

březen 2021

NEWSLETTER

Česko-lichtenštejnské společnosti

Člen Europa Nostra

Z OBSAHU

- Jak se Lichtenštejnsko vyrovnává s koronakrizí
- Česko-lichtenštejnská společnost má nového čestného předsedu
- Rozhovor o studiu na Lichtenštejnské univerzitě
- Liechtenstein Languages dorazily do Česka
- Výběr z médií

Úvodní slovo z výboru

Lichtenštejnské knížectví a Českou republiku pojí silné vazby, sdílené hodnoty a společné zájmy. S žádnou jinou zemí nespolupracuje Lichtenštejnsko tak intenzivně - a to jak z historické perspektivy, tak v současnosti - samozřejmě s výjimkou jeho nejbližších sousedů Rakouska a Švýcarska. Společné vazby mají kořeny v hluboké minulosti, kdy král Přemysl Otakar II. postoupil roku 1249 panství Mikulov na jihu Moravy Jindřichu I. z Lichtenštejna, a sahají až do dnešních dnů. Od vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 pojí naše země opět blízké vztahy. Oba státy patří do Evropského hospodářského prostoru (EHP) a tudíž do stejné ekonomické oblasti, přesně jako tomu bylo i před rokem 1918. EHP a také Smlouva o zamezení dvojímu zdanění z roku 2014 tvoří solidní základnu pro úzkou a neustále se rozvíjející ekonomickou výměnu

mezi našimi zeměmi. Vzhledem ke své velikosti se Lichtenštejnsko řadí k nejvýznamnějším světovým vývozcům a obecně generuje vysoký přebytek. V případě České republiky je tomu jinak - Lichtenštejnsko z České republiky dováží více, než tam samo exportuje. Věřím, že co se obchodu týče, je na obou stranách stále značný potenciál pro další rozvoj vztahů. Další oblastí, ve které úzce spolupracujeme, je vzdělávání. Mezi Lichtenštejnským gymnáziem ve Vaduzu a Gymnáziem Matyáše Lercha v Brně každoročně probíhá studentská výměna, financovaná z fondů EHP. A na Lichtenštejnské univerzitě během posledních let studovalo přibližně 90 českých studentů. Kontakty mezi univerzitami navazují na stoletou spolupráci, kterou před několika lety ocenila Masarykova univerzita v Brně udělením velké zlaté medaile vlád-

J. J. Maria-Pia Kothbauer, velvyslankyně Lichtenštejska v Rakousku a České republice, na dnech Lichtenštejské historie na Masarykově univerzitě (listopad 2019)

noucímu lichtenštejskému knížeti Hansi Adamovi II. Uctila ji také Mendelova univerzita, když v roce 2019 předala vlastní ocenění dědičnému princovi Aloisovi z Lichtenštejna.

Na poli kultury proběhly zajímavé výstavy v Praze, Opavě a ve Vídni. Lichtenštejnští umělci hostují na nejrůznějších českých festivalech, například na uznávaném Pražském divadelním festivalu německého jazyka. V jeho rámci vystoupil v Praze několikrát „Theater am Kirchplatz“ (TAK), divadelní soubor působící v lichtenštejské obci Schaan.

Je poměrně nezvyklé, že ač naše země nemají společné hranice, udržujeme také regionální spolupráci. Jižní Morava a Dolní Rakousko provozují společný projekt sponzorovaný z programu Intereg Europe, jehož motto zní „Lichtenštejsko bez hranic“. Projekt je zaměřený na cyklisty, milovníky vína, zájemce o naši společnou kulturu a historii. Soustředí se na místa, kde jsou naše vazby nejsilnější – do oblasti Lednicko-valtického areálu a regionu kolem rakouského Wilfersdorfu.

Zároveň jsou naše vztahy zatíženy historicky podmíněnými problémy, s nimiž se musíme vyrovnávat. Žádná jiná země nestaví před Lichtenštejsko tak závažné bilaterální výzvy, jako Česká republika. Týkají se fundamentálních vztahů mezi zeměmi, jako je uznání suverenity a rovnosti států, a v roce 2020 tyto problémy vyústily až k podání mezistátní stížnosti u Evropského soudu pro lidská práva.

Po více než 70 letech se v roce 2009 diplomatické vztahy mezi našimi zeměmi opět obnovily. S hlubokou radostí a úctou dodnes společně vzpomínáme na sametovou revoluci, která umožnila nové zapojení Československa a posléze České republiky do evropského dění a do novodobé historie Lichtenštejska i rodu Lichtenštejnů.

Velmi si vážíme společné Česko-lichtenštejské komise historiků pod profesionálním vedením Tomáše Knoze

a Petera Geigera, kteří již od roku 2010 vyvíjejí nesmírné akademické úsilí a poukazují na příležitosti i výzvy, kterým vzhledem k naší sdílené historii čelíme.

Cílem lichtenštejské vlády je budovat s Českou republikou společnou budoucnost a rozšiřovat již existující spolupráci. To ale zároveň přináší diskuze o nedorozhodnutých záležitostech, které jsou nezbytné, aby mohlo dojít ke smíření zájmů obou partnerů. Knížecí rodina také předložila České republice velkorysé návrhy, jak by se mohla více zapojit a spolupracovat s ČR intenzivněji.

Velmi si vážím také toho, že se Lichtenštejsko může spoléhat na stále se zvyšující počet přátel z České republiky, kteří mají zájem o prohlubování vzájemných vztahů a sdílejí pochopení úžasných hodnot, jež nás k sobě vážou.

V této oblasti má od svého založení v roce 2018 klíčovou roli Česko-lichtenštejská společnost. Chtěla bych poděkovat jejím „otcům zakladatelům“, Richardu Svobodovi, Jiřímu Balaščíkovi a Danielu Hermanovi, stejně jako všem členům výboru Česko-lichtenštejské společnosti za jejich aktivní a činorodou snahu o rozšiřování řad společnosti a tvorbu nového, zajímavého programu. Je mi ctí, že jsem dostala možnost být čestnou předsedkyní jedinečné Česko-lichtenštejské společnosti. ■

*J. J. Maria-Pia Kothbauer, velvyslankyně
Lichtenštejského knížectví v ČR*

Studenti filozofické fakulty Masarykovy univerzity na Dnech lichtenštejské historie

Jiří Balašík

■ Česko- -lichtenštejnská společnost má nového čestného předsedu

Novým čestným předsedou Česko-lichtenštejnské společnosti byl dne 16. března výborem jmenován dosavadní předseda spolku Jiří Balašík.

„Jde o přirozený krok, který oceňuje práci Jiřího Balašíka při zakládání spolku, získávání nových členů a vytváření smysluplného programu v prvních letech existence,“ napsala k volbě, která proběhla metodou „per rollam“, členka výboru Zuzana Holendová. Jiří Balašík vystřídá v roli čestného předsedy spolku Daniela Hermana.

Hybným momentem změn se stala nová role Daniela Hermana, které se bývalý ministr kultury chystá brzy ujmout. Souběh obou angažmá by mohl vyvolávat etické pochybnosti o střetu zájmů, a proto Daniel Herman k 15. březnu rezignoval na funkci čestného

předsedy ČLS. „V tuto chvíli jsem ještě vázán mlčenlivostí, ale věřím, že již v průběhu měsíce dubna se budu moci o povaze svého nového poslání se všemi členy spolku podělit,“ napsal v dopise Jiřímu Balašíkovi, který dále pokračuje: „Ale věřte, že jde o dobrou zprávu a o česko-lichtenštejnské porozumění se budu snažit i nadále. Ostatně, právě podávám přihlášku na řádného člena Česko-lichtenštejnské společnosti.“ Jelikož jedním z principů ČLS je od jejího založení vzájemnost mezi českou a lichtenštejnskou stranou, výbor po rezignaci Daniela Hermana nechtěl nechat funkci jednoho z čestných předsedů neobsazenou. Tuto myšlenku podporovala také J. J. princezna Maria-Pia, čestná předsedkyně reprezentující ve spolku jak knížectví, tak i rod Lichtenštejnů. „Ačkoliv jsem byl připraven vést náš spolek coby výkonný předseda ještě další volební období, čestnou roli jsem přijal. Jednak budu moci i nadále přispívat k rozvoji spolku, jednak pevně důvěřuji svému místopředsedovi Petrovi Svobodovi, že udrží kontinuitu a směr rozvoje ČLS, a pak si velmi vážím důvěry, jíž jsem byl tímto poctěn,“ napsal ve svém dopise členům spolku ke své nové roli Jiří Balašík.

Místopředseda Petr Svoboda již pracuje na přípravě volební členské schůze, která by se měla uskutečnit 22. dubna. Jejím úkolem bude především zvolit nový výbor na další tříleté období a odsouhlasit programové priority do budoucna. ■

Daniel Herman

■ Jak se Lichtenštejnsko vypořádává s koronakrizí

První potvrzený případ onemocnění virem covid-19 v Lichtenštejnsku zaznamenali dne 3. března 2020 a od začátku pandemie v zemi na covid nebo s covidem zemřelo 55 lidí, což statisticky znamená jasně zvýšenou míru úmrtnosti. Jak si Lichtenštejnské knížectví, s přibližně 38 000 obyvateli jedna z nejmenších zemí na světě, dosud s krizí poradilo a jaká speciální opatření jsou v tomto malém státě uplatňována?

Dobrá startovací pozice

V uplynulých dekádách Lichtenštejnsko opakovaně prokázalo, že pokud je třeba rychle a účinně reagovat na závažné výzvy, vedou si malé země často obzvláště dobře. Malé rozměry znamenají krátké vzdálenosti: rozhodování může být rychlé, a přesto mít širokou podporu. Vládu sestávající pouze z pěti ministrů a parlament s pouhými 25 členy podporuje státní administrativa čítající přibližně 800 úředníků, kteří působí v 19 úřadech, 27 odborech a dalších institucích. Tím pádem představují v Lichtenštejnsku státní výdaje pouze 20,3 % hrubého domácího produktu, což je nejnižší číslo v Evropě. Zároveň má Lichtenštejnsko nejvyšší příjem HDP na obyvatele na světě, přibližně 170 000 USD. A pozoruhodný je především fakt, že Lichtenštejnsko nemá vůbec žádný státní dluh. Jako jedna z mála zemí na světě už celé roky získává rating AAA od Standard & Poor's, a to také díky přibližně dvěma miliardám EUR, které má ve finančních rezervách. Proto mělo Lichtenštejnsko, i přes svoji velmi malou rozlohu, poměrně dobrou startovací pozici pro souboj s pandemií, a to i ve srovnání s ostatními zeměmi.

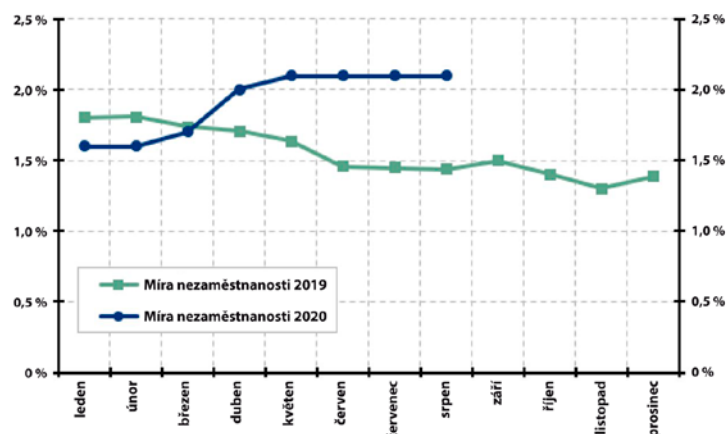
Nebezpečí rozpoznáno, příprava nedostatečná

Pandemie jsou globálními událostmi, které nerespektují hranice. Proto je možné je zvládat jen na základě úzké spolupráce mezi jednotlivými zeměmi, pro úspěšné řešení takových krizí je klíčová vzájemná podpora a solidarita. V tomto ohledu koronavirová pandemie ukázala nejen, jak daleko solidarita sahá, ale také, kde končí. Evropa, a zejména EU, udělala mnoho věcí správně, nicméně na světlo vyšly i do očí bijící nedostatky a udělalo se mnoho chyb, kterým by se bývalo dalo vyhnout. Zejména je nutno poukázat na to, že přestože téměř všechny evropské země - včetně Lichtenštejnska - ve svých národních analýzách ohodnotily případné riziko pandemie jako riziko nejvyšší, prakticky žádná země nebyla na možnost vzniku skutečné pandemie připravena. Jedním z nejviditelnějších projevů podceněného nebezpečí byl nedostatek zásob ochranných pomůcek, Lichtenštejnsko nevyjímaje.

Thomas Zwiefelhofer, bývalý lichtenštejnský ministr vnitra, spravedlnosti a hospodářství a honorární konzul České republiky v Lichtenštejnsku

Vývoj nezaměstnanosti v Lichtenštejnsku v období 2019–2020

Zdroj: Brunhart (2002c, S. 3).

Omezený prostor pro manévrování

Lichtenštejnsko je úzce spjato se Švýcarskem bilaterální smlouvou o celní unii z roku 1923, na jejímž základě mezi oběma zeměmi neprobíhají hraniční kontroly. Celní dohoda také stanovuje, že v Lichtenštejnsku platí celá řada švýcarských zákonů, zejména pak zákon o epidemiích a zákony o národním hospodářském zásobování.

Co se uplatňování celních zákonů týče, smlouva o celní unii zajišťuje Lichtenštejnsku stejný právní status jako 26 švýcarským kantonům. Co se na první pohled může zdát jako velká ztráta suverenity, v praxi znamená významné a vysoce efektivní nakládání se zdroji pro malou zemi, která by jinak čelila ohromným problémům a pravděpodobně přetížení zdrojů vlastních. Na druhé straně pak toto úzké spojení se sousedním Švýcarskem znamená jistou ztrátu schopnosti jednat, což se v případě pandemie projeví omezenou možností krizi řídit. Na Lichtenštejnsko se sice nevztahují případy přesunu kompetencí z kantonů na federální vládu (podle článku 6 zákona o epidemiích pro speciální situace a článku 7 zákona o epidemiích pro výjimečné situace), nicméně malá země musí i přesto dodržovat veškerá protikoronavirová opatření, nařízená Švýcarskem v oblasti vymezené celní dohodou, především tedy opatření o pohybu osob a zboží a o dodávkách

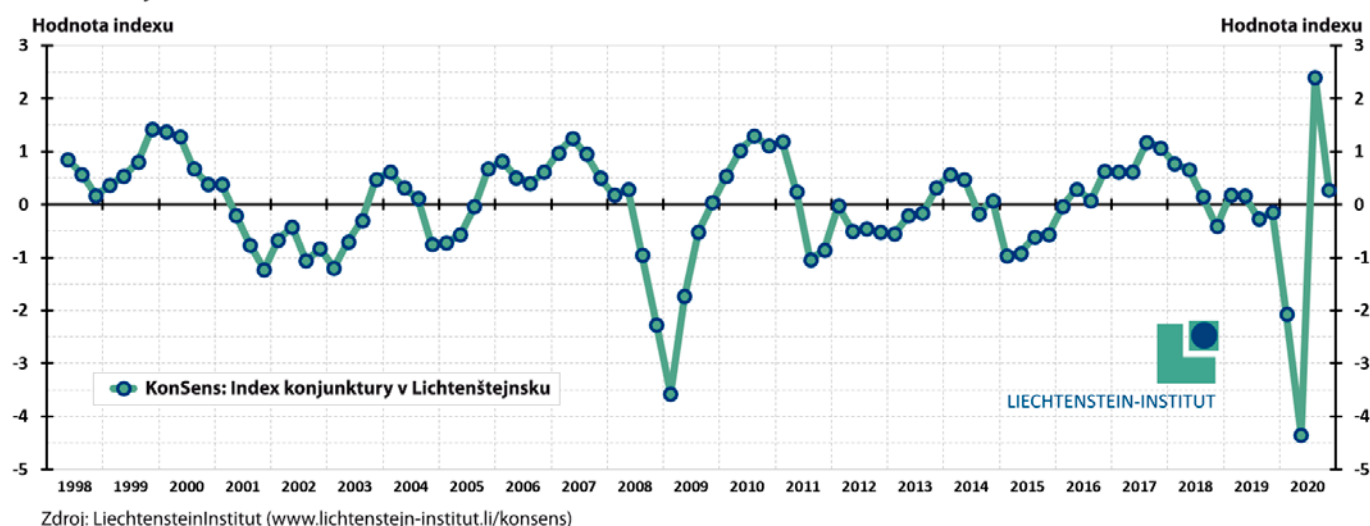

důležitých lékařských potřeb. Kromě těchto omezení má pak Lichtenštejnsko větší volnost v oblasti dalších opatření, zejména takových, která mají přímý dopad na jeho populaci (jako je například oblast vzdělávání, zavedení distanční výuky či nařízení zákazu nebo omezení shromažďování). Na základě těchto faktů lze tedy prohlásit, že nevelké Lichtenštejnsko má sice velmi dobrou startovací pozici pro boj s pandemií a jejími následky co se financí týče, nicméně v oblasti protipandemických opatření má kvůli celní unii se Švýcarskem jen omezenou volnost, kterou navíc vláda země dosud používala spíše obezřetně.

První balíček ekonomické pomoci

Zatímco celní dohoda se Švýcarskem stanovuje lichtenštejnským autoritám omezení, co se týče opatření proti koronaviru, v oblasti ekonomického managementu krize, jenž není celní dohodou dotčen, existuje de facto neomezená finanční volnost. Lichtenštejnská vláda i parlament tento manévrovací prostor široce využívají. V souvislosti s pandemií Lichtenštejnsko zažívá největší ekonomický propad od velké hospodářské krize ve dvacátých letech dvacátého století. Pro rok 2020 experti odhadují realistickou hodnotu meziročního vývoje HDP na - 6,0 % v základním scénáři a na - 8,7 % v negativním scénáři. Proto příslušné lichtenštejnské úřady velmi rychle zahájily sérii opatření k zachování obchodu a pracovních míst. Například do týdne od oficiálního nařízení o uzavření některých sektorů ekonomiky v březnu 2020 lichtenštejnská vláda přijala obsáhlý první balíček opatření, která primárně překlenuvala akutní problémy s finanční

Lichtenštejnsko – Index HDP

Zdroj: LiechtensteinInstitut (www.lichtenstein-institut.li/konsens)

likviditou, řešila omezení práce, garantovala přímé dotace formou příspěvků na fixní náklady a zajišťovala podporu živnostníkům a drobným podnikatelům. Zároveň státní banka Liechtensteinische Landesbank (LLB), většinově vlastněná státem (z 57 %), byla vyzvána k poskytování atraktivních nebyrokratických půjček. Obce podpořily státní balíček opatření dodatečnými finančními zdroji ze svých vlastních rezerv, a to ve výši 20 milionů švýcarských franků (CHF), což je 472 milionů korun.

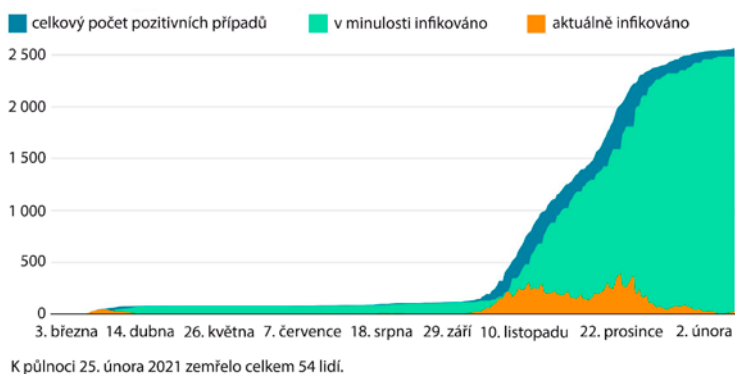
Další vládní podpora v průběhu pandemie

Státní podpora byla v průběhu pandemie opakovaně přizpůsobována a balíčky opatření již třikrát rozšířeny a navýšeny, nejnověji v únoru 2021. Jak již bylo zmíněno, v tomto ohledu má Lichtenštejnsko výhodu, protože navzdory výrazné státní podpoře nemusí řešit žádný státní dluh. Dostatečné státní finanční rezervy budou patrně znamenat, že krizový management nebude mít následky ve fiskální oblasti, jež by se musely přesouvat na obyvatele formou úsporných balíčků či zvýšených daní. Opatření, která stát a obce ve čtyřech fázích dosud přijaly, stála do poloviny března 2021 celkem 155 milionů CHF (3,6 miliard CZK). Do konce roku 2020 stát uvolnil přibližně 88 milionů CHF (2,1 miliard CZK) z celkové částky 110 milionů CHF (2,6 miliard CZK) schválené parlamentem pro rok 2020. Z této částky bylo vydáno 48 milionů CHF (1,1 miliarda CZK) na kompenzace omezení práce, kolem 16,5 milionů CHF (390 milionů CZK) na podporu ekonomiky a kolem 23 milionů CHF (543 milionů CZK) na půjčky pro zajištění likvidity, které jsou ovšem podmíněny pozdějším splacením.

Závěry a výhled do budoucna

Koronavirus udeřil na Lichtenštejnsko se stejnou silou jako na ostatní země v Evropě a ve světě. V alpském knížectví má z počátku podceňovaná pandemie závažné následky - vysoký počet nakažených v některých obdobích, zejména v průběhu druhé vlny pandemie, zvýšenou úmrtnost mezi staršími obyvateli země a výrazný negativní dopad na lichtenštejnské hospodářství. Některá radikální opatření, jako částečné lockdowny a omezení společenského, kulturního a ekonomického života, vedla k významnému

Počet občanů Lichtenštejnska, kteří byli od počátku pandemie pozitivně testováni na covid-19 (stav k 25. únoru 2021)

omezení základních práv obyvatel, nicméně oproti jiným zemím zde vyvolala jen slabý odpor. Poměrně tolerantní přijetí vládních donucovacích prostředků určitě napomohlo, že ve srovnání se zbytkem Evropy byla místní opatření po vzoru Švýcarska spíše mírná. Štědrá a rychlá státní podpora ekonomiky pak také přispěla k tomu, že dopad krize na lichtenštejnskou ekonomiku je zatím spíš méně závažný. Závěrem můžeme konstatovat, že dokonce i tak malá země, jako je Lichtenštejnsko, se může dobře vypořádat s takovou výzvou, jakou představuje globální pandemie. Nicméně nebylo by to možné bez dobrých a spolehlivých partnerských vztahů s ostatními státy a bez předvídatelné, moudré fiskální politiky v dobrých časech, která dokázala vytvořit dostatečné rezervy pro časy zlé. Lichtenštejnsko samozřejmě čelí riziku, že na jeho ekonomiku dolehne globální hospodářská krize. Země má malý, téměř neexistující domácí trh, je vysoce hospodářsky rozvinutá a její průmysl je vysoce kompetitivní. Díky tomu má Lichtenštejnsko velmi vysoký podíl vývozu a zahraničního obchodu, což je v obecné rovině pozitivní, ovšem zároveň činí zemi extrémně zranitelnou vůči ekonomickému oslabení cílových exportních trhů. Bude proto nesmírně důležité nadále posilovat domácí ekonomiku a dál pracovat na její diverzifikaci, aby bylo Lichtenštejnsko připraveno na dopady globální post-koronové recese a ekonomické krize. Lichtenštejnská politická reprezentace si je těchto úkolů dostatečně vědoma, a proto jsou výhledy do budoucna převážně pozitivní. ■

Thomas Zwiefelhofer

... mohli jste vidět na Instagramu @czechliechtensteinsociety

Na Instagramu jsme stále aktivní! Připojte se také a sledujte @czechliechtensteinsociety!

12. ledna 2021 - V @zamekvaltice je důvod k oslavě! Skončily opravy letohrádku Belvederu, posledního nepřístupného saletu Lednicko-valtického areálu. Opravy, které probíhaly po fázích posledních dvacet let, jsou u konce. ■

12. března 2021 - V nížinách už pomalu přichází jaro, v alpských kopcích nad Lichtenštejnem stále vládne kouzelné zimní počasí. A v zimním středisku Malbun se lyžuje na sluníčku a bez front. ■

19. února 2021 - Věděli jste, že Zámek Úholičky u Roztok pojí s rodem Lichtenštejnů více než 150 let společné historie? První oficiální zmínka o lichtenštejnské držbě statku Úholičky se objevuje v roce 1654. V té době spadaly Úholičky pod lichtenštejnské statky Roztoky. V roce 1803 prodal Úholičky tehdejší majitel Alois z Lichtenštejna novým majitelům. ■

29. ledna 2021 - Barokní fresky Johanna Michaela Rottmayra nad schodišti lichtenštejnského Zahradního paláce ve Vídni byly znovu objeveny až při celkové rekonstrukci této historické stavby v roce 2000. Díky pečlivému zásahu restaurátorů je dnes můžeme opět obdivovat v jejich plné kráse. Až to bude opět možné, určitě stojí za to vidět je naživo. V obou vídeňských Lichtenštejnských palácích se pravidelně pořádají prohlídky pro veřejnost (na základě předchozí rezervace). ■

Student VŠE Roman Stránský v lichtenštejských kopcích

■ Studium v Lichtenštejsku? Kvalitní vzdělání, přátelská atmosféra a krásná příroda

Roman Stránský, student Vysoké školy ekonomické, v minulém akademickém roce strávil jeden semestr na Lichtenštejnské univerzitě ve Vaduzu. Studoval obor Finance, který se tu vyučuje v angličtině.

Jana Tepperová, členka výboru Česko-lichtenštejské společnosti, působící na katedře veřejných financí Vysoké školy ekonomické, si s Romanem Stránským povídala o tom, proč je rád, že se rozhodl právě pro Lichtenštejnsko.

Můžete nám přiblížit, co jste na Liechtenstein University studoval?

Vybral jsem si předměty finanční deriváty a risk management, daně a lichtenštejské právo a také oceňování finančních aktiv a portfolio management. Pak jsem tam absolvoval velmi zajímavý semestrální projektový kurs, kde jsme v týmu zpracovávali vybrané téma z oboru financí. Náš týmový projekt se týkal udržitelného financování, například v oblasti životního prostředí, a s tím související nové regulace Evropské unie. Tenhle projektový kurs byl pro mě opravdu přínosný a byl jsem překvapen, jak kvalitně byl veden.

Můžete k tomu říct víc? V čem vám výuka vyhovovala?

Když to srovnám s naší školou, připadá mi, že u nás je často v jednom předmětu obsaženo příliš mnoho látky. Nezbyvá až tolik času jít do hloubky, pořádně pochopit všechny souvislosti a znalosti aplikovat na skutečné problémy. V Lichtenštejsku je to jinak. V předmětech, které jsem měl, jsme toho neprobrali až tolik, ale bylo na vše víc času, bylo víc prostoru na dotazy a měli jsme možnost jít skutečně do detailu. V předmětu, kde jsme

řešili celosemestrální týmový projekt, jsme vytvořili dvě skupiny a každá si během dvou týdnů vybrala téma, které bude zpracovávat. Podle toho, jaké jsme zvolili téma, nám byl přidělen učitel. Pak byly další dva týdny na vypracování konceptu, který jsme posléze prezentovali. Průběžně, během celého semestru, nám učitel poskytoval podporu a komunikoval s námi. To na mě udělalo velký dojem, protože na Vysoké škole ekonomické tohle trochu chybí.

Jak konkrétně ta podpora a komunikace vypadala?

Bylo možné se s učitelem ve škole potkat a popovídat si o projektu do hloubky, protože měl čas se nám věnovat a zodpovědět konkrétní dotazy. Když to srovnám, tak tady na naší škole jsem měl v rámci vedlejší specializace předmět, který probíhal na podobném principu, ale vedoucí na nás neměl tolik času. Na konci jsme dostali známku, ale podpora během semestru chyběla.

Jak jste vnímal Lichtenštejnsko jako takové?

Na to je jednoznačná odpověď: byl jsem tam strašně spokojený. Dovedl bych si představit, že bych v Lichtenštejsku žil. Líbilo se mi, jak je tu všechno blízko a zároveň v přírodě. Chtěl jsem zkusit menší školu – ve srovnání s VŠE je Lichtenštejská univerzita opravdu malá. V jednom ročníku na oboru Finance tu studuje kolem 40 lidí, všichni se tu znají. Díky tomu mi ročník připomínal spíš třídu na gymnáziu. Byl tam blízký kontakt s ostatními studenty i učiteli. A moc se mi líbilo, že je Lichtenštejnsko přímo v horách, hned vedle školy začíná turistická stezka. Mám rád hory a turistiku, takže pro mě to bylo ideální.

Přijali vás místní mezi sebe – na univerzitě i obecně ve společnosti?

Ano, přijali mě jednoznačně pozitivně. Bydlel jsem na univerzitních kolejkách, kde jsou ubytovaní převážně studenti, kteří tam jezdí na Erasmus. Bydlí tam asi sedmdesát lidí a většina z nich jsou zahraniční studenti. Mezi nimi jsem na žádný problém nenarazil, všichni byli milí. Tím, že je ta univerzita malá, prostředí je příjemné a domácké. Přímo ve škole, na oboru Financí, moc studentů Erasmu nebylo. Většina zahraničních studentů přijíždí do Lichtenštejska studovat architekturu, na financích studují spíš místní. Ale ani tam jsem neměl problém, že by mě nepřijali.

Chtěl byste se do Lichtenštejska někdy vrátit?

Určitě ano. Třeba to vyjde i pracovně, třeba ne, ale každopádně bych se tam ještě rád podíval. A rozhodně bych všem program Erasmus v Lichtenštejsku doporučil. Jak jsem už říkal, výjimečné je tamní prostředí malé univerzity a velice přátelská atmosféra. ■

Výuka ve ScioŠkole

■ Liechtenstein Languages dorazily do Česka

České děti se nechtějí učit o virtuálním Johnovi z Londýna. Proto ve ScioŠkolách vsadili na lichtenštejnskou metodu, vyvíjenou s podporou knížecí rodiny a vlády Lichtenštejnska.

Učitelé angličtiny pro menší děti často dospějí v průběhu své praxe k poznání, že výuka otrocky sledující učebnici od lekce 1 do lekce 20 prostě není to pravé. Situace popisované v učebnicích jsou často vzdálené denní zkušenosti prvňáka nebo druháka a nevzbudí v dítěti zkušenost, díky níž by se informace dobře zapsala do paměti. Proto vynalézavý učitel hledá a doplňuje výuku o materiály, které by pracovaly s bezprostřední zkušeností dětí a pomohly jim učit se přirozenější cestou.

Tímto směrem přemýšleli také na ScioŠkolách a nakonec si místní učitelé (zde nazývaní „průvodci“) zvolili materiály vyvíjené neziskovou vzdělávací institucí Liechtenstein Languages, kterou již více než šest let výrazně finančně podporuje vládnoucí kníže Hans Adam II. z Lichtenštejna. „Učebnice dětem často předkládají nepřirozené situace a uměle vytvořené postavy na způsob Johna z Londýna, které děti neoslovují. Proto jsme hledali hotové materiály, které by se hodily do naší vzdělávací koncepce. To přesně splnily tematické balíčky od Liechtenstein Languages,“ říká Jiří Hokeš, ředitel ScioŠkoly na Praze 11.

Spolupráce mezi ScioŠkolami a Liechtenstein Languages, neziskovým jazykově vzdělávacím projektem, přezdívaným také jednoduše LieLa, byla nastartována před více než rokem. Na začátku stál společný zájem o inovace ve vzdělávání a posléze se ukázalo, že metoda, kterou LieLa úspěšně rozvíjí a praktikuje už několik let, je pro potřeby českých

inovativních základních škol velmi přínosná. Čeští učitelé se o tom mohli přesvědčit přímo na lichtenštejnských základních školách, kam byli v rámci několika setkání s lichtenštejnskou stranou pozváni na hospitace. Postupně byly ucelené tematické balíčky od LieLa, obsahující praktické učební pomůcky, jako jsou výukové postery a kartičky, začleněny do výuky angličtiny na prvním stupni na pěti ScioŠkolách. Úspěšně se rozvíjející spolupráci zbrzdila nutnost přesunout v době pandemie covid-19 výuku online: „Vzdělávání založené na přímé zkušenosti, kontaktu a zážitku se s výukou přes internet téměř vylučuje. Ale těšíme se, až situace dovolí a my se k ní vrátíme,“ říká Jiří Hokeš.

O Liechtenstein Languages:

Jedná se o neziskový vzdělávací projekt, intenzivně fungující v Lichtenštejnsku, Švýcarsku a Rakousku, financovaný knížecí rodinou, lichtenštejnskou vládou, vzdělávacími nadacemi a soukromými donory. Organizuje vlastní jazykové vzdělávání podle metody „Neues Lernen“ vyvinuté ve Vaduzu. Pracuje s bezprostředními jazykovými zážitky, podobnými těm, kterými vstřebáváme mateřský jazyk v dětství. Výukové postupy a materiály LieLa jsou s výraznými úspěchy využívány jak v hodinách angličtiny pro děti na základních školách, tak v kurzech němčiny pro dospělé imigranty bez jakékoliv předchozí znalosti jazyka a dokonce i evropského písma. Od roku 2015, kdy projekt odstartoval díky iniciativě knížecí rodiny a prince Stefana z Lichtenštejna, tehdejšího velvyslance Lichtenštejnska v Německu, prošlo kurzy základů němčiny pro cizince přes 10 000 lidí.

Zkušenost českých rodičů se vzděláváním dětí metodou Liela:

„S metodou Liechtenstein Languages jsme se krátce setkali díky průvodkyni Janě na ScioŠkole na Praze 11, kterou moje dcera Mia navštěvuje. Moc se mi líbilo, že lektor má předpřipravené materiály, které děti aktivují jak fyzicky, tak emočně, a dávají každé lekci své vlastní ucelené téma a náboj. Malovali, zpívali, snažili se mluvit, cvičili. Prostě fajn. Kolektiv pracoval společně, ale byl tu prostor i pro každého jednotlivého studenta. Moc bych si přála, aby po tomhle období online nastalo zase „období Lichtenštejn“.“ (Kateřina Hemerková) ■

■ Výběr z médií

Přinášíme vám zkrácenou verzi nejzajímavějších článků s tématem česko-lichtenštejnských vztahů, které se v poslední době objevily v českých médiích.

Česká historie u evropského soudu. Nejsme a nebyli jsme Němci, zlobí se Lichtenštejnsko

22. 2. 2021 | Robert Břešťan | Hlidacipes.org

Když k českému zástupci u Evropského soudu pro lidská práva vloni v srpnu dorazila informace o tom, že Lichtenštejnsko podalo proti Česku mezistátní stížnost, byl z toho docela poprask. Taková forma žaloby státu proti státu je totiž dosti unikátní. Za víc než 60 let existence řešil štrasburský soud jen 28 takových stížností. Spor už se rozběhl a verdikt může být zásadní – pro českou historii i současnost. Podstatné je, že jádrem žaloby nejsou události po skončení druhé světové války a let 1945–1951, kdy se o konfiskaci majetku občanů Lichtenštejnska v Česko-slovensku rozhodovalo, nýbrž současnost, konkrétně přístup úřadů a soudů České republiky z let 2014–2020. Lichtenštejnskému knížectví došla trpělivost s tím, že český stát i sedmdesát a více let po válce „dělá z jeho občanů znovu Němce“.

„Tím, že Česká republika v roce 2014 zažalovala Nadaci knížete z Lichtenštejna na základě tvrzení, že občané Lichtenštejnska jsou Němci, nepostupovala v souladu se zákazem diskriminace a znovu prokázala nedostatek respektu k suverenitě knížectví,“ říká ministryně zahraničí, spravedlnosti a kultury ve vládě Lichtenštejnského knížectví Katrin Eggenbergerová.

Ve svém dopise tento postup žalující strany potvrzuje Vít Alexandr Schorm, vládní zmocněnec pro zastupování před Evropským soudem pro lidská práva ve Štrasburku, když píše, že „stížnost je zpracovaná na vysoce odborné úrovni a je důsledně formulována tak, že podstatou sporu není navrácení majetku, ale zásahy do vlastnických práv, ke kterým došlo teprve nedávno“. Na druhé straně nebude možné se vyhnout ani historické podstatě sporu. Tedy otázce, zda se skutečně měly na Františka Josefa II. Benešovy dekrety a tak i konfiskace majetku vztahovat. České soudy se tím dosud nezabývaly s odkazem na to, že nemohou přezkoumávat rozhodnutí tehdejších úřadů před hranicí 25. února 1948.

Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku

V této mimořádně závažné kauze...

Podle lichtenštejnské vlády – stanovisko popisuje i oficiální zpráva, v níž Evropský soud pro lidská práva (ESPL) 19. srpna loňského roku o přijetí žaloby informoval – jsou „porušována práva občanů Lichtenštejnska tím, že jsou českým státem a úřady označováni za občany německé národnosti – pro účely aplikace Dekretů prezidenta republiky z roku 1945. V této aplikaci vidí vláda Lichtenštejnska porušení článku 6 (právo na spravedlivý proces) a článku 13 (právo na účinný prostředek nápravy), článku 1 (ochrana majetku) a článku 14 (zákaz diskriminace)“.

Už vloni v říjnu proto český zmocněnec Schorm sedl a sepsal třístránkový dopis na adresu pěti českých historických a právnických ústavů s žádostí o pomoc ve snaze „podrobit určité historické okolnosti bádání a pomoci nám obstarat potřebné listinné důkazy v této mimořádně významné kauze“.

Tato informace lichtenštejnskou vládu překvapila. „Tehle soudní případ nemá s historií nic společného. Týká se událostí po roce 2014, které vedly k rozhodnutí českého Ústavního soudu z roku 2020. Případ se tedy týká současných kroků ze strany české vlády a soudů,“ říká ministryně Katrin Eggenbergerová.

Příprava po dlouhá desetiletí

Lichtenštejnsko ve svém podání do Štrasburku zmiňuje dva okruhy soudních jednání v Česku. První je spor, kdy český stát zažaloval Lichtenštejny poté, co katastr nemovitostí v roce 2013 schválil přepsání 600 hektarů převážně lesních pozemků na Říčansku na nástupnickou Nadaci knížete z Lichtenštejna. Právě tento spor doputoval až

Katrin Eggenberger, do 25. března 2021
lichtenštejnská ministryně zahraničí, spravedlnosti a kultury

k Ústavnímu soudu a nyní skončil ve Štrasburku. Druhou kauzou je sada 33 případů, kdy naopak knížecí nadace zažalovala v roce 2018 Českou republiku o zabavený majetek. Některé rozsudky padly ve prospěch Lichtenštejnů, například rozsudek krajského soudu v Ústí nad Labem nebo nedávný verdikt odvolacího brněnského krajského soudu, jiné ve prospěch českých úřadů. Drtivá většina z nich ale stále probíhá u okresních soudů.

Podle Schorma se protistrana „na tuto strategickou litigaci o konfiskovaný knížecí majetek připravovala dlouhá léta, ne-li desetiletí“. Proto je podle něj na místě věc nepodcenit, právě i díky spolupráci s tuzemskými historiky.

Zatím česká strana žádnou konkrétní spolupráci s oslovenými pracovišti oficiálně nenavázala.

Historie před soud (ne)patří

Většina oslovených historiků je spolupráci na odborné úrovni otevřena, někteří ale spoluúčast již odmítli s tím, že by to mohlo být v rozporu s nezávislostí a nestranností vědecké práce.

Československo a po něm i Česká republika trvá na tom, že Lichtenštejnové se v minulosti přihlásili k německému národu. Podstatné je, že konfiskacím v Československu nepodléhaly pouze majetky panujícího knížete Františka Josefa II., ale také dalších sedmi členů knížecího domu a přinejmenším 31 dalších lichtenštejnských státních příslušníků.

Jak doložili historici ve společné komisi, byli to například Dr. Albert Bloch (zabavena byla bankovní aktiva), Ida Brändle (stát si vzal majetkový podíl v hotelu „Zlatý lev“ v Karlových Varech), Marie de Charmant (20 % akciového podílu v šuranském cukrovaru ve Velkých Šuranech), Alfred Nietzsche (nemovitost v Karlových

Varech, zemědělské hospodářství v Horním Slavkově, obytný dům a továrna na žiletky „Rasierklingenfabrik Diu A. Nietzsche“) nebo Anton Wanger (cenné papíry, automobil Škoda).

Lichtenštejnským občanům později nebylo umožněno připojit se ke švýcarsko-československým jednáním o odškodnění. Švýcarsko a Československo přitom v prosinci 1949 dospěly k dohodě, podle níž byly švýcarským občanům vyplaceny kompenzace v celkové výši 71 milionů švýcarských franků.

Kníže, knížecí dům, další bývalí vlastníci a lichtenštejnský stát se ale svých nároků vůči československému státu nikdy nevzdali, což potvrzuje i současný vývoj událostí.

„Řízení (*u Evropského soudu pro lidská práva*) už probíhá. Momentálně se nachází ve fázi, že nás jako žalovaný stát soud ve Štrasburku vyzval k předložení písemného stanoviska ke stížnosti, pak odpoví protistrana,“ říká zmocněnec Schorm s tím, že brzký verdikt očekávat nelze a spíše to „bude záležitost na několik let“. ■

Postoj, že naši občané jsou Němci, už nelze akceptovat. Česko čeká „mimořádně závažná kauza“

23. 2. 2021 | Robert Břešťan | HlídacíPes.org

Ministryně zahraničí, spravedlnosti a kultury ve vládě Lichtenštejnska Katrin Eggenbergerová v rozhovoru pro HlídacíPes.org opakovaně zdůrazňuje, že podstatou žaloby nejsou události po skončení druhé světové války a let 1945–1951, kdy se o konfiskaci majetku občanů Lichtenštejnska v Československu rozhodovalo, nýbrž současnost, konkrétně přístup úřadů a soudů České republiky z let 2014–2020. Tím, že jsou lichtenštejnští občané i sedm desítek let po válce označováni u soudů za Němce, jsou podle Lichtenštejnska porušována jejich práva. Československo trvalo na tom, že Lichtenštejnové se v minulosti přihlásili k německému národu. Podle Eggenbergerové ale v tomto přístupu pokračuje i Česká republika.

HlídacíPes.org: Co je podstata vaší mezistátní stížnosti proti České republice?

Skutečnost, že občané Lichtenštejnska jsou stále považováni za Němce a že Česká republika není ochotna přistoupit k jednání o nevyřešených majetkových otázkách, musíme považovat za nedostatek respektu vůči suverenitě a státnosti Lichtenštejnska.

Lichtenštejnsko tedy v probíhajícím soudním řízení hájí základní práva a svobody svých občanů. Tím, že Česká republika v roce 2014 zažalovala Nadaci knížete z Lichtenštejna na základě tvrzení, že občané Lichtenštejnska jsou Němci, nepostupovala v souladu se zákazem diskriminace a znovu prokázala nedostatek respektu k suverenitě knížectví. Způsob, jakým tehdy česká vláda svoji žalobu odůvodňovala a jak se s ní vyřádaly české soudy, je v rozporu s články 6, 8, 13 a 14 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a článku 1 Dodatkového protokolu k této úmluvě. Toto se musí napravit. A je to tím důležitější, že české soudy vedou další soudní řízení týkající se občanů Lichtenštejnska, v nichž jsou řešeny stejné otázky.

HlídacíPes.org: Česká republika žalobu hodnotí jako unikátní s ohledem na to, že za zhruba 60 let existence řešil Evropský soud pro lidská práva jen 28 žalob tohoto typu. Proč jste zvolili právě tuto variantu mezistátní stížnosti?

Mezistátní žaloby nejsou tak neobvyklé. V současnosti se soud zabývá přinejmenším deseti podobnými žalobami. Je v první řadě na státech, které přistoupily k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv, zajistit ochranu a vymahatelnost práv a svobod, jež úmluva zaručuje. A aby dokázaly účinně chránit základní práva svých občanů, mohou se státy obrátit přímo na Evropský soud pro lidská práva. To nabývá na důležitosti v případech systematického porušování základních práv. Ale ten současný případ zachází ještě dál. Česká republika totiž požaduje po českých soudech, aby s občany Lichtenštejnska zacházely jako s Němci, a české soudy tak skutečně činí. Takže kroky České republiky nejen že upírají lichtenštejnským občanům jejich základní práva, ale navíc neberou ohled na jejich národnost. Česká republika tedy nerespektuje suverenitu Lichtenštejnska a jeho rovnoprávnost v rámci mezinárodního společenství. Žádný stát takové zacházení nemůže strpět. Mezistátní řízení před Evropským soudem pro lidská práva je proto v tomto

případě samozřejmě náležitým krokem předvídaným úmluvou o lidských právech.

HlídacíPes.org: Česko požádalo oficiálně o součinnost české historiky. Nakolik vaše žaloba souvisí s historií, hlavně událostmi po roce 1945?

Tenhle soudní případ nemá s historií nic společného. Týká se událostí po roce 2014, které vedly k rozhodnutí českého Ústavního soudu z roku 2020. Mezistátní žaloba podaná Lichtenštejnem proti České republice byla nezbytná vzhledem k právním krokům, které v tomto období Česká republika podnikla. Případ se tedy týká současných kroků ze strany české vlády a soudů.

HlídacíPes.org: Přesto – zapojíte či jste už zapojili do přípravy své žaloby a do procesu také vlastní historiky?

Není třeba přidávat k mezistátní žalobě, která je ve stávající podobě opřena o silné argumenty, historické otázky. Ale Lichtenštejnsko samozřejmě ví, že historické skutečnosti plně podporují jeho postoj.

HlídacíPes.org: Už od roku 2009, kdy byly znovu po desítkách let navázány diplomatické vztahy mezi Českem a Lichtenštejnem, funguje společná lichtenštejnsko-česká komise historiků. Vychází z práce této komise nějakým způsobem i argumentace vaší žaloby?

Ne. Komise se nezabývala obdobím, jehož se žaloba týká, tedy lety po roce 2014, kdy vláda České republiky pohnala Nadaci knížete z Lichtenštejna a další lichtenštejnské občany k soudu. To, že klíčový argument České republiky je chybný, dokazují dokumenty v českých archívech, které jsou dostupné všem: vládnoucí kníže František Josef II. z Lichtenštejna se nikdy sám neprohlásil za příslušníka německého etnika, protože byl lichtenštejnské národnosti a lichtenštejnským občanem. Důkazy podporující tuto skutečnost v minulosti potlačoval komunistický režim, ale teď jsou opět předkládány u českých soudů. ■